

Carl Bildt och FN 60 år

FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna 60 år

Den 10:e december var det precis sextio år sedan som Sverige undertecknade FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna. Det skedde i Palais de Chaillot vid Trocadero i Paris där den nybildade världsorganisationen höll sin tredje generalförsamling. Det hade gått tre år sedan krigsslutet och stora delar av Europa låg i ruiner. De överlevande räknade sina döda och försökte bearbeta kriget och massutrotningarna i Hitlers och Stalins koncentrationsläger. Miljontals människor var fortfarande på flykt. Europa delades och hundratals miljoner skulle få vänta ytterligare fyrtio år på befrielsen. Sverige var en av fyrtioåtta stater som röstade för deklarationen. Stalins Sovjetunionen och hans vasallregimer bakom järnridån avstod.

I Asien utropade Mao sitt kommunistiska Kina medan det ockuperade Japan hade inlett återuppbyggnadsarbetet. Indien slickade såren efter den blodiga uppgörelsen mellan hinduer och muslimer som hade lett till bildandet av Pakistan. I Mellanöstern kämpade den nybildade staten Israel för sin existens mot fem av sina arabiska grannar. Den globala dagordningen saknade inte utmaningar under dessa de allra första efterkrigsåren.

I den situation som då rådde måste många av formuleringarna i deklarationen mest ha framstått som fromma förhoppningar. Redan inledningens ståtliga formulering "Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter" var i sådan uppenbar konflikt med de faktiska förhållandena i större delen av världen att det måste ha varit mycket svårt att då föreställa sig vilken sprängkraft deklarationen till slut skulle få.

Vi lever långtifrån i någon perfekt värld. Problemen är många och det finns fortfarande gott om förtryck och ofrihet att bekämpa. Men det är samtidigt tveklöst så att världen nu har kommit betydligt närmare idealen från 1948 att friheten är större idag, förtrycket mindre vanligt och att de mänskliga rättigheterna respekteras i betydligt fler länder än för sextio år sedan.

Sanningen är att majoriteten av FN:s medlemsnationer idag är demokratier och att åtskilliga av de tidigare totalitära regimerna har utvecklats till det bättre. Det finns anledning att ha åtskilliga synpunkter på förhållandena också i dagens Ryssland men avståndet till Stalins förtryckarregim är självfallet mycket stort. Och detsamma gäller i Kina som alltjämt är en kommunistisk diktatur men med en långt större frihet för den enskilde kinesen än under det maoistiska förtrycket.

Idag är respekten för mänskliga rättigheterna det rättesnöre som staterna förutsätts leva upp till och demokratin i stort sett oomtvistad som norm för ett anständigt styre. Ingen talar idag om en tredje väg mellan frihet och förtryck. Och det är de kvarvarande auktoritära regimerna som måste värja sig mot sina medborgares krav på frihet och oberoende. I världens demokratier däremot finns ingen längtan efter vare sig socialism eller någon annan form av ofrihet.

Det är inte mer än några decennier sedan som Maos kulturrevolution och Castros Kuba var ett ideal för många unga i väst. Idag är efterfrågan på enpartistater och diktaturer i stort sett noll i den fria världen. Där kritiserar den unga generationen istället sina folkvalda för att i allt för liten utsträckning leva upp till parollerna om frihet och integritet.

Och det är så det ska vara. De mänskliga rättigheterna är förvisso universella och eviga. Men de är inte oföränderliga. Utvecklingens gång, inte minst teknikens förändring, tenderar att vidga de områden där vi har rätt som individer att ställa krav på frihet och oberoende. Precis som tåget, bilen och flyget har gett oss geografisk rörelsefrihet och en rätt - som vi tycker - att röra oss fritt vart som helst i världen, ger oss idag Internet en ny frihet i kontakterna med andra och nya medel att sprida och ta emot information. Och med dessa möjligheter följer nya anspråk på ökad frihet och nya försök från de regimer som räds denna frihet att stoppa och begränsa.

Det är ingen djärv gissning att en allt större del av framtidens kamp för friheten kommer att röra de klassiska frågorna om rätten att fritt få sprida och ta del av information. Vi ser redan idag hur i vissa länder bloggarna förföljs, servrar stängs ner och internetsidor censureras eller tillgången till datorer begränsas. Här ska Sverige stå i främsta ledet för att slå vakt om informationsfriheten. Jag har därför idag satt igång ett arbete inom UD att inför det svenska ordförandeskapet ta fram förslag om hur Sverige kan verka för att stärka Europeiska Unionens insatser till försvar för yttrande- och informationsfriheten på Internet.

Detta som en blygsam men ändå en födelsedagspresent till en hyggligt vital sextioåring.